

ВИСОЦЬКА В.Р.

студентка 2-го курсу екологічного факультету Житомирського національного агроекологічного університету

ПРОКУРОРСЬКИЙ НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ПРАВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНИМ ПРОВАДЖЕННЯМ

Принцип змагальності, втілений у процесуальне законодавство, звільнення суду від обвинувальних функцій, покладають на прокурора всю відповідальність за доказування обвинувачення. Саме тому Наказ Генерального прокурора України від 19.03.2005 № 5 гн "Про організацію участі прокурорів у судовому розгляді кримінальних справ та підтримання державного обвинувачення" спрямовує роботу прокурорів у цій галузі на " ефективну реалізацію повноважень щодо всебічного, повного, об'єктивного та неупередженого дослідження обставин кожної справи". Разом з виконанням правоохоронної функції, що реалізується у його обвинувальній діяльності, прокурор вконеує в суді й правозахисну функцію, яку не можна розглядати як наглядову. Слід зазначити, що прокурор не приватна особа, а, як і суд, є представником держави, спрямованість діяльності якої - захист прав і свобод людини та забезпечення їх гарантій. Тому він повинен здійснювати процесуальну функцію обвинувачення так, щоб вона сприяла утвердженню закону, охороні прав всіх учасників процесу.

Справа не тільки в тому, щоб прокурор здійснював заходи для попередження порушень закону з боку суду, їх своєчасного запобігання та усунення. Необхідно, щоб він виконував свої обов'язки державного обвинувача: застосовував усі заходи для всебічного дослідження обставин справи, правильного її рішення. При цьому діяв би у суворій відповідності із законом та виступав проти порушень з будь-якої сторони. І не тому, що він здійснює нагляд за виконання закону судом, а у зв'язку з тим, що підтримання державного обвинувачення в умовах порушення закону, обмеження прав будь-якого з учасників процесу протирічило б ідеї безумовної законної діяльності державного обвинувача.

Наприклад, адвокат може не звернути увагу на допущення судом порушення закону, яке є законною підставою скасування майбутнього вироку, часто навіть з метою використати цей привід в апеляції при постановленні несприятливого для підзахисного вироку. Прокурор зобов'язаний звернути увагу суду на порушення будь-якого закону навіть при умові ускладнення обвинувальної діяльності при його усуненні [1, с.392]. Відповідно Закону України ч. 1 ст. 36 КПК прокурор, здійснюючи свої повноваження і є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові та інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення прокурора.

У боротьбі за "благополучні" статистичні дані деякі прокурори намагаються уникнути можливого розходження із судом будь-якими засобами, що робить їхню позицію несамостійною і безпринциповою та знеособлює взагалі фігуру державного обвинувача в суд. Причини розходжень позиції із судом можуть бути різні. З точки зору оцінки діяльності прокурора зовсім не байдуже, чи пояснюються ці розходження складністю питання, відсутністю єдиної судової практики, чи обвинувач просто не розібрався в обставинах, погано орієнтується у законі та роз'ясненнях Верховного Суду України [2, с.322].

Якщо позиція прокурора обґрунтувалася конкретними доказами, які дослідженні у судовому засіданні, якщо він врахував не тільки дані, що підтверджують вину підсудного, а й ті, що його виправдовують, переконливо довів чому він опирається на одні докази і спростовує інші, то обвинувача не ма в чому докоряти, навіть якщо суд прийняв інше рішення.

Судове слідство - це самостійне, творче дослідження доказів у нових процесуальних умовах, що може привести до висновків, відмінних від висновків досудового слідства, тому не можна вимагати, щоб висновки прокурора в усіх без винятку випадках співпадали з рішеннями, яке виносить суд, що керуються власною оцінкою доказів [3,с.68].

Конституція, зміни, внесені у кримінально-процесуальний закон, повністю звільнили суд від обвинувальної функції, а всю відповідальність за доказування обвинувачення переклали на прокурора. Визначені Конституцією пріоритети змінили погляд на всі стадії кримінального судочинства. Сьогодні вони мають одну мету: повноий, всебічний і об'єктивний розгляд справи у суді. У цих умовах життя диктує суттєву істину: дізнання та досудове слідство - не самоціль, а лише допоміжна стадія. Діяльність органів, що виконують оперативно-розшукові дії, дізнання та досудове слідство, не закінчується встановленням винної у злочині особи, зібранням доказів і їх фіксуванням, пред'явленням обвинувачення та складенням обвинувального висновку. Головний їх обов'язок - забезпечити прокурору можливість представити ці докази суду у повному обсязі .

По-перше, слідчі органи повинні не тільки встановити, допитати свідків, потерпілих, але й здійснити всі можливі заходи до забезпечення їх явки до суду. Саме з метою досягнення такого результату в сучасних умовах специфічності злочинів та можливостей злочинців протидіяти розслідуванню вводяться і діють в багатьох демократичних країнах програми захисту свідків. На жаль, в нашій країні ця робота лише на початковому етапі.

По-друге, забезпечити майбутнього державного обвинувача найбільш важливими матеріалами, які той з певних причин не зможе детально законспектувати [4,с.45].

Отже, важливим є впровадження практики, коли в супроводжувальному листі про направлення справи до суду повідомлялося персонально, який прокурор буде підтримувати державне обвинувачення. Це надасть можливість державного обвинувача щодо вивчення матеріалів справи та встановити взаємодію із слідчим; внести порядок і дисципліну в організацію прокурором цієї роботи з тим, щоб суди поважніше відносилися до державного обвинувача та збулися ще пануючої з їх збоку звички вимагати негайно направити будь-якого прокурора для слухання справи; більш ефективно організувати розгляд справ.

Список використаних джерел:

- 1.Кримінально-процесуальний кодекс України; Коментар основних положень / упоряд. В. М. Тертишник – К.: Літера, 2006. 270, с.
2. Погорецький М. А. Кримінально-процесуальні правовідносини: структура і система: Монографія.- Х. АРСІС, 2002.-321 с.
3. Ляш А. О. Кримінальний процес (загальна частина) : Навч. Посіб. Для дистанц. Навчання, / Відкр. Міжнар. Ун-т розвитку людини «Україна» - К.: Ун-т «Україна», 2006. – 223с.
4. Кримінальний процес України. Підручник //За ред. Ю.М.Грошевого та В. М. Хотенця.- Х: Право.- 2000.- 496 с.